

כי תשא (160)

הבאור של "לך גִּד" הוא לטובתם של ישראל, כדי שהזכויות של משה יצטרפו ויגינו על כלל ישראל.
ספר "יחי ראובן"

עם קשה עורף

וְהָיָה עִם קָשָׁה עֹרֶף הוּא (לב. ט)

מיד לאחר חטא העגל מכנה הקב"ה את העם ישראל "עם קָשָׁה עֹרֶף", רוצה להשמיד את כולם, ולהקימו מחדש ממש רבינו, אולם משה מתחנן על נפשו ומבקש עליהם רחמים עד שהוא זוכה שהקב"ה יסלח להם, ולאחר מכן מוסיף ומבקש: "יִלְךְ נָא ה' בְּקִרְבָּנוּ כִּי עִם קָשָׁה עֹרֶף הוּא". ולכאורה תמוה, כיצד יתכן שאותה תכונה של קשיות עורף משמשת הן לסיבה להשמיד העם, והן לנימוק שאותו בוחר משה להביא על מנת להשאיר אותם חיים? אלא, שאמר משה לפני הקב"ה: אמת אמנם עם ישראל הוא עם קשה עורף, אולם לעיקשות הזו ישנו פן נוסף, שאי אפשר להתעלם ממנו. איפה תמצא עם כזה, אשר אחרי אלפי שנות גלות מיסרות, עדיין חוגג בשמחה את ליל הסדר? רק בניך, אהוביך, קשה עורף, מסוגלים להיות כאלו, רק הם לבדם בכל שתענה אותם יהיו יותר חזקים באמונתם ובאהבתם אליך.
ספר "ומתוך האור"

מי שטעם מתיקות התורה לא ימצא טעם בחטא וְיִשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בִּרְעָה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמִחְנֶה (לב. יז)

מובא בתרגום יונתן, שכאשר שמע יהושע את העם "מיבבים בחדוא" לפני העגל, אמר למשה ששומע הוא קול מלחמה במחנה. תמה רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, אם היו מיבבים כיצד היו שמחים, ואם היו שמחים למה היו מיבבים, מה אפוא כוונת דברי התרגום? ותירץ, שאומרים משמו של המשגיח רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל, שבן ישיבה, גם אם יעזוב את הישיבה ויתרחק ממנה, ואפילו יקדיח תבשילו חלילה, טעם עבירה כבר ניטל הימנו. הוא לא ישבע נחת בשום פנים מתענוגי העולם הזה. סיבת הדבר היא, שבזמן שלמד תורה, הרגיש את מתיקות ועריבות התורה, ומצפונו לא יתן לו מנוח. אף כאן, כיון ששמעו ישראל דברי אלוקים חיים במעמד הר סיני, הרגישו את קרבת ה' והתענוג על אהבתו בקבלם עליהם עול תורה ומצוות, לא היתה שמחתם שלמה כשהיו מרקדין לפני העגל, ועל כן מהולה היתה חדותם ביבבות.
ספר "להתענג בתענוגים"

מחצית השקל בשקל הקדש (ליג.)

העירו המפרשים, לשם מה כפל הכתוב לשונו, והרי יכול היה לומר: "מחצית השקל הקדש"? יש ליישב: שנינו במשנה הראשונה במסכת שקלים: באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים. וכבר תמהו רבים מה הקשר בין שקלים לכלאים. בספר "דברי יהונתן" לרבי יהונתן אייבשיץ ביאר, שישראל הצטוו להביא מחצית הקשל דווקא, לא להרבות ולא להמעיט, לרמוז שכל אחד מישראל אינו אלא מחצית הגוף ורק בהתחברו עם כלל ישראל נחשב הוא לגוף שלם. ברם עליו להתחבר ולהתאחד רק 'מין במינו', ולא עם אנשים שאינם הולכים בדרך הישר. לפיכך משמיעה המשנה 'על השקלים ועל הכלאים כאחד'. לפי זה אפשר לפרש את כפל הלשון. הציווי להביא מחצית השקל מורה על מעלת האחדות בישראל, אולם יש להישמר ולהיזהר שיהיה זה 'בשקל הקודש', שהאחדות של ה'שקל' תהיה ב'קודש', ולא עם מין שאינו מינו. ידוע הרמז של הגר"א, כי במלת "מחצית", ה'צדיק' באמצע המלה, ואלו הקרובים אליו ומתחברים עמו הם בבחינת "חי", אך המתרחקים מן הצדיק הם בבחינת "מת". כך המתדבק בת"ח, כאילו מתדבק בשכינה, כדברי הכתוב "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", ומכלל הן אתה שומע לאו.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

צריכים את זכויותיך למטה

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּךְ גִּד כִּי שָׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (לב. ז)

הלב אליהו מביא את באורו הנפלא של רבי ישראל סלנטר זצ"ל. העולם נידון אחרי רובו (קידושין מ:), וככל שיש יותר זכויות בדור, הדור עצמו נהנה מכך. נמצא שהצדיקים החיים בעולם מגינים על דורם ולכן צדיק אבד, לדורו אבד (מגילה טו:), אינו אבד במיתתו אלא לדורו, שהיה מגן עליהם בחייו (מהרש"א). כאשר הקב"ה רוצה שלא יהיה מי שיגן על הדור, מה הוא עושה? מפני הרעה נאסף הצדיק, הקב"ה אוסף אליו הצדיקים שבדור ואז אותו הדור מאבד את זכות קיומו. אמנם הזכויות של הצדיק עומדות לו בעולם העליון, אך לגבי דורו, כאשר הצדיק איננו בעולם, הדור לא יכול להנות יותר מזכויותיו. הקב"ה אומר למשה: "לך גִּד", ולמה? "כִּי שָׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם סְרוּ מִתָּר מִן הַדָּרָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֵּכָה", כעת צריכים את הזכויות שלך כאן למטה, בעולם. כשאתה נמצא למעלה אי אפשר להנות מהזכויות שלך, לכן "לך גִּד", תצטרף לעם ישראל ואז הזכויות שלך יגינו עליהם. לפי זה

טובה גדולה לישראל היא אמונה שכל הנעשה בעולם הוא לטובתם

וְרֵאִיתָ אֶת אֲחֵרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ (לב. כג)

יש לומר על פי רמז, הנה אנו רואין כמה דברים, סיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל הסיבות תכלית כוונתן, כי כולן היו הכנות כדי שתיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היתה בנס פורים הריגת ושתי ולקחת אסתר וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה, הכל היה הכנה להצלת ישראל, אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים, רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק ממנו טעם הדבר כמוס ונעלם, וזה האמונה טובה גדולה היא לנו, כי מקבלין שכר על האמונה. וזה "וְרֵאִיתָ אֶת אֲחֵרֵי", לאחר שנעשה תכלית הדבר, תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה, אבל לפני כן לא יראו, קודם הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, וזה "וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ".

ספר "עלים לתרופה"

וְלֹא יִתְמַד אִישׁ אֶת אֲרָצָהּ בְּעֵלְתָּהּ לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה (לד. כד)

הלא גם בפרשת משפטים נאמרה מצות עליה לרגל, ולמה לא הבטיחה שם התורה: "וְלֹא יִתְמַד אִישׁ אֶת אֲרָצָהּ"? ברם, חכמינו אמרו: אלמלא שנשתברו לוחות הראשונים לא שלטה בהם אומה ולשון (עירובין נד). לפיכך, בפרשת משפטים לפני חטא העגל, לא היו מתייראים מפני איש ולא היו צריכים לשום הבטחה, אבל כאן אחרי שבירת הלוחות, היו צריכים להבטחה מיוחדת מאת השם יתברך "וְלֹא יִתְמַד אִישׁ אֶת אֲרָצָהּ בְּעֵלְתָּהּ לְרֵאוֹת 'מַעֲנֵה שֶׁל תּוֹרָה בִּשְׁם 'מִשְׁךְ חֻמָּה"

וּמִשָּׁה לֹא יָדַע פִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אֹתוֹ (לד. כט)

החתם סופר מקשה, הכיצד זה שמשה לא חש כי קרן עור פניו? וכי אדם שיכנס לבית ופתאום יואר כל הבית באור יקרות, וכי יהיה מישוהו שלא יבחין בכך? ומשיב החתם סופר בדברים נפלאים. הלוחות היו מסנפירין, וכשקרן עור פני משה היו מתנוצצים, אבל משה ויהושע סברו שפני משה קרונים מהלוחות, ולא ידעו כי הדבר הוא להיפך, והלוחות קרונים ומאירים מהאור של משה. רק לאחר שהכניס הלוחות לארון, ידעו שהאור בא ממשה ולא מהלוחות, ולכן יראו הכל לגשת למשה. ויש בזה מוסר השכל היום ונורא, והוא, שילוד אשה מסוגל להאיר את הלוחות ולעשותם נוצצים. ומזה נלמד גם אנחנו, להאיר את התורה, ליפותה ולצחצחה, ולהנעימה על הבריות. וכשאדם מייפה את התורה, ייפוי זה גורם לו לשמחה ולתענוג בלימוד התורה, ומעניק לו מנוחה ושלוה גם בעת צרה. מתיקות התורה מביאה את האדם ל"וירא מנוחה כי טוב", למנוחת הנפש מכל הדאגות. רב זילברשטיין בספרו "כרכי נפשי"

הלכה: שעיור טעימה המותרת לפני בדיקת חמץ.

כתב המ"ב (סי' תלא סק"ו): ולא יאכל, וטעימה בעלמא שרי והיינו פת כביצה או פירות אפילו הרבה. והפסקי תשובות (אות ו) כתב: וה"ה מיני מזונות בכלל פת הוא אסור לאכול יותר מכביצה, ובחיי אדם אוסר לאכול יותר מכזית פת, ויש הכותבים שאף לשיטתו רק פת אסור יותר מכזית אבל מיני מזונות מותר עד כביצה. ושת"ת משקה מותר אפילו הרבה, אבל משקה המשכר אסור יותר משיעור כביצה. שיעור כביצה לשיטת החזו"א 100 גרם, ולהגר"ח 57 גרם. כתב מ"ב שכל זה בחצי שעה שקודם צאת הכוכבים, אבל כשהגיע זמן הבדיקה אפילו טעימה מועטת אין נכון לאכול.

פסקי תשובות חלק ה'

פתגם: כל החלטה בשיטוף, קלה למימוש

ספר "שמחלה"

חקירה: פסח (קרבן)

נאכל על השובע: מדין אכילת פסח, או מדין אכילת קודשים (הגר"ח סטנסיל שה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: זכותו של אליהו

אורח עני הסב בליל פסח על שולחנו של עשיר קמצן. העמידו בפניו כוס קטנה, שספק אם היה שיעור רביעית. לעומת זאת מזגו כוס גדולה ורחבה לאליהו הנביא. נענה האורח ואמר ברוב התפעלות: צאו וראו כמה חביב הוא אליהו הנביא על ישראל, שאפילו קמצנים מובהקים אינם מקמצים לו ומוזגים לפניו כוס גדולה רחבה ומלאה.

ספר "חד ולחך" חלק ג' (דף צב)

מזל טוב ליום הולדת של בתי אסתר בת מלכה

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליו, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

